

TARTU LINNAVOLIKOGU

OTSUS

Tartu

02.05.2023 nr LVK-O-0136

Ühinemine konsortsiumiga Eesti Vesinikuorg

Võttes aluseks kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lg 1 p 25 ja § 35 lg 4, Tartu Linnavolikogu

o t s u s t a b:

1. Ühineda partnerina konsortsiumiga Eesti Vesinikuorg.
2. Otsus jõustub vastuvõtmisele järgneval päeval.

Esimees

Esitab: **linnavalitsus, 02.05.2023 istungi protokoll nr 35**

Ettekandja: **Raimond Tamm**

Õiend

Tartu Linnavolikogu Otsuse "Ühinemine konsortsiumiga Eesti Vesinikuorg" juurde

Vesinikust

Vesinikkütus pälvib Euroopas ja kogu maailmas järjest suuremat tähelepanu. See on suuresti tingitud sellest, et vesiniku kasutamisel ei eraldu CO₂ ning seda saab kasutada mitmetes sektorites (tööstus, transport, energeetika jt.). Seetõttu on vesinik väga hea energiakandja kõige energiamahukamate sektorite süsinikuintensivsuse vähendamiseks. Veelgi enam, investeerimine rohevesinikku soodustab jätkusuutlikku majanduskasvu ja töökohtade loomist. ELi majanduse elavdamise kavas rõhutatakse vajadust suurendada investeeringuid puhastes tehnoloogiatesse ja väärtusahelatesse (sh rohevesinik), mis toetab üleminekut puhtale energiale. Tartu linn on võtnud energia- ja kliimakavas eesmärgiks saavutada kliimanetraalsus hiljemalt 2050. aastaks. Liitumine ELi missiooniga "100 kliimanetraalset Euroopa linna aastaks 2030" on toonud selle tähtsaja veelgi lähemale. Oluline võimalus nimetatud eesmärgi saavutamiseks on rohevesiniku laialdane kasutamine erinevates valdkondades.

Eesti Vesinikuorg

Viimaste aastate jooksul on Eesti erinevates piirkondades, erinevate ettevõtete ja asutuste poolt ning erineva eesmärgiga arendatud mitmeid vesinikuprojekte, mis kannavad küll ühist lõppeesmärki muuta meie elukeskkond puhtamaks ja jätkusuutlikumaks, kuid konkureerivad samal ajal omavahel rahastuse ja teiste oluliste ressursside pärast. Eesti Vesinikuorg koondab need projektid ühe katuse alla, moodustades maailma esimese tervet riiki katva vesinikuoru.

Rahvusvaheliselt mõistetakse vesinikuoru all linna, piirkonda või tööstusklastrit, kus kombineeritakse mitmed vesiniku kasutusvõimalused integreeritud ökosüsteemiks, kasutatakse vesinikku suures mahus ja samaaegselt arendatakse väärtusahela erinevate lülide majanduslikku jätkusuutlikkust. Soov on katta kogu vesiniku väärtusahel: tootmine, salvestamine, jaotus ja lõppkasutus.

Erinevate ettevõtete, teadus- ja arendusasutuste ning ühingute pikaajalise koostöö tulemusel on Eesti jaoks järjest kindlamaks muutunud võimalus taotleda Euroopa Liidult ametlikku vesinikuoru staatust. See tagaks Euroopa Liidu tasandilt kaasrahastuse, tunnustuse ja võimendaks Eesti era- ja avaliku sektori investeeringuid ning muudaks Eesti rohepöörde eestvedajana atraktiivseks välisinvesteeringutele ja koostööle.

Eesti Vesinikuoru juhtrühma kuuluvad MTÜ Eesti Vesinikutehnoloogiate Ühing, Alexela AS, Eesti Energia AS, Tallinna Sadam AS, Tartu Ülikool ning Tartu linn.

Eesti Vesinikuoru tegevust koordineerib MTÜ Eesti Vesinikutehnoloogiate Ühing.

Eesti Vesinikuoru strateegia

Vesinikuoru liikmeid ühendab ambitsioon praegusel keerulisel ajal tagada võimalikult kiire ja majanduslikult mõistlik energiasõltumatus. Taastuvenergia tootmine ja salvestamine on Eesti energiasõltumatuse saavutamise võti. Eestil on tohutu taastuvenergia tootmise potentsiaal, mis ületab tunduvalt riigi primaarenergia tarbimise mahtu. Energiast võib saada Eesti ekspordiartikkel. Kuna taastuvelektri tootmine on kõikuv ja Eesti elektrivõrk ei saa kunagi olema võimeline vastu võtma kogu toodetud taastuvenergia mahtu ega toime tulema suurte kõikumistega, saab taastuvenergia salvestamisest vesinikuna meie peamisi väljakutseid (lisaks lühiajalisele salvestamisele salvestitesse) ja ka võimalusi.

Vesinik kui energiakandja saab eeldatavasti olema saadaval suurtes kogustes. Sellest lähtudes tahavad vesinikuoru liikmed õppida, kuidas käivitada ja eskaleerida vesinikutarbimist ning pikemas perspektiivis hakata vesinikku eksportima.

Lähiperspektiivis on planeeritud vähemalt viis asukohta suurte päikeseparkide rajamiseks. Vähemalt osaliselt on mõttekas toodetud roheelekter muundada vesinikuks, et vältida väga kalleid investeeringuid elektrivõrku. Pikemas perspektiivis muundatakse vähemalt osa meretuuleparkide elektritoodangust vesinikuks (alates 2029. aastast).

Aastad 2023-2029 pakuvad suurepärase võimaluse kogemuste ammutamiseks, kuidas, kus ja millistel tingimustel on vesinikku kui energiakandjat kõige mõistlikum toota, transportida, ladustada ja kasutada majanduslikult mõistlikel viisidel. See aitab meil ühiskonnana ette valmistada suuremahuliseks vesinikumajanduseks alates 2029. aastast.

Ettevõtted ja kohalikud omavalitsused analüüsivad ning planeerivad erinevaid ärikaasusi nii transpordisektoris (merenduses, lennunduses, raudteel, ühistranspordis, raske- ja pikamaatranspordis) kui ka tankimises. Tööstuses nähakse vesinikku tulevikukindla kütuse ühe komponendina. Energiasüsteemides uuritakse vesiniku sobivust lühi- ja pikaajalise salvestina ja võrgustabiilsuse tagajana. Samuti on silmapiiril hoonete kütmine ning vesiniku import (lühiajaline vaade) ja eksport (pikk vaade).

Vesinikuoru liikmete põhiliseks väljakutseks on nõ muna ja kana (tootmine ja tarbimine) probleemi lahendamine ning vesiniku väärtusahela kõigi osade (tootmine, jaotamine ja ladustamine ning lõpptarbimine) väljaarendamine olukorras, kus need ei ole lähiperspektiivis majanduslikult jätkusuutlikud.

Vesinikuoru strateegia eesmärk on tasandada vesiniku õpikõverat aastatel 2023-2029, et teenida alates 2029. aastast majanduslikult jätkusuutlikul viisil tulu.

Omavalitsuste roll selles ühenduses on erinevate osapoolte koostoimele kaasaaitamine ja piirkondlike vesiniku ökosüsteemide loomise toetamine. Vesiniku kasutamisel (avalike teenuste osutamine, avalike hoonete ja muu taristu teenindamine) on kohalikel omavalitsustel pioneeridena täita oluline roll.

Konsortsiumilepingu olulisemad sätted

Konsortsiumilepingu eesmärgiks on reguleerida erinevate osapoolte õigused ja kohustused Eesti Vesinikuoru (edaspidi EVO) initsiatiivi elluviimisel. Kuna vesinikuoru üheks peamiseks alameesmärgiks on sünergia saavutamine vesinikumajanduse arendamisel ühisprojektide kaudu, siis on märkimisväärne osa lepingust pühendatud ühisprojektide elluviimise reguleerimisele.

EVO strateegilised eesmärgid on järgmised:

- a) teadlikkuse tõstmine vesinikumajandusest (rahvusvahelise) teabevahetuse kaudu;
- b) innovatsiooni kiirendamine koostöö kaudu;
- c) valdkondliku kompetentsi arendamine vesinikumajanduse ja -tehnoloogia ühise edendamise läbi, samuti hariduse, koolituse, ümber- ja täiendusõppe kaudu;
- d) ühisprojektide vahel sünergia loomine;
- e) tugeva rahvusvahelise positsiooni kujundamine ühiste väärtuspakkumiste kaudu Põhjamere - Läänemere koridoris asuvas laiaulatuslikus vesinikuorus.

Organisatsioon saab konsortsiumilepingu osaliseks, kui selle lepingu allkirjastab nõuetekohaselt volitatud esindaja. Konsortsiumilepingu osaliseks saab uus organisatsioon peale ühinemisdokumendi (Konsortsiumilepingu lisa 2) allkirjastamist. Ühinemine jõustub ühinemisdokumendis märgitud kuupäeval. EVO on asutatud tähtajatult.

EVO on asutatud Eesti Vesinikutehnoloogiate Ühingu (edaspidi ka H2EST) juurde. H2EST ei võta iseseisvalt EVO osas vastu ühtegi otsust, kõik nõutavad otsused on partnerite pädevuses. H2EST rolliks on EVO tegevuse koordineerimine. Kõik osapooled, välja arvatud H2EST (kes on samuti allkirjastanud EVO konsortsiumilepingu), on EVO-s partnerid. Igal partneril on õigus nimetada oma esindaja EVO juhtrühma. Juhtrühma liikmed on partnerite esindajad juhtkonna tasandil. Juhtrühm on EVO kõrgeim juhtorgan. Partneritena on konsortsiumilepingu tänaseks allkirjastanud Tartu Ülikool, Tallinna Sadam, Alexela ja Eesti Energia.

EVO tegevuste igapäevast juhtimist teostab sekretariaat, kuhu kuuluvad EVO direktor (palgatakse H2EST poolt) ja projektijuhid.

Kõik juriidilised isikud, kes on vastu võetud EVO arendamist ja elluviimist toetama ja kes ei ole partnerid, on toetusrühma liikmed. Toetusrühma eesmärk on täiendavate projektide sidumine vesinikuoru tegevusega ning seeläbi vesiniku väärtusahela tugevdamine Eestis. Toetusrühmaga on oodatud liituma kõik huvitatud osapooled. EVO konsortsiumilepingu allkirjastamise ajal kuulusid toetusrühma järgmised organisatsioonid: Auve Tech, Baltic Work Boats, Clever Cities, Drannel, Eesti Lennuakadeemia, Elcogen, Elmo Rent, Estiko, H2Electro, Harju Ettevõtlus- ja Arenduskeskus, HHLA TK, Keila linnavalitsus, Liwathon E.O.S., Lääne-Harju vald, MP Industries, Pakri S&I Park, PowerUp Energy Technologies, Pärnumaa Arenduskeskus, Põlva vald, Saare Arenduskeskus, Saare Wind Energy, Skeleton Technologies, SKYCORN, Stargate Hydrogen, Tallinna Lennujaam, Tallinna Tehnikaülikool, Tartu Rakenduslik Kolledž, Tartu Terminal, Tartumaa Omavalitsuste Liit, TiVo - Taltechi Vesinikuorganisatsioon, TS Laevad, XFly.

Iga partner võib määratleda oma sidusettevõtte(d), mis on seotud vesinikutööstusega ja võivad pakkuda olulist väärtust EVO ja selle projektide elluviimisel ning need on loetletud konsortsiumilepingu lisa 3. Neid sidusettevõtteid nimetatakse "seotud kolmandateks osapoolteks".

EVO arendamine ja juhtimine toimub vastavalt partneritega kokkulepitud tegevus- ja ressursiplaanidele ning ajakavale, mille kinnitab EVO juhtrühm.

Kõik partnerid toetavad rahaliselt EVO tegevust kindlaksmääratud aastatasuga, mis on kõigile partneritele võrdne. Summa lepitakse juhtrühmas igaks järgnevas aastaks kokku. 2023. aastal on aastatasu 20 tuhat eurot.

Konsortsiumilepingu originaaltekst on inglise keeles tulenevalt märkimisväärsest välissuhtlusest ja perspektiivsest vajadusest arendada ühisprojekte ning taotleda nende elluviimiseks toetusi erinevatest rahvusvahelistest allikatest. Eelnõule on lisatud lepingu eestikeelne tõlge kinnitatuna vandetõlgi poolt.

Konsortsiumileping allkirjastati viie organisatsiooni poolt 18. aprillil 2023.

